SULTAN GENÇ OSMAN'A AİT KAFTANLARDAN ESİNLENEREK OLUŞTURULAN GİYSİ TASARIMLARI

Serap MUTLU[1], Zeliha SARIKAYA HÜNEREL[2]

ÖZ

Genç Osman'ın bir çok alanda yapmayı düşündüğü yenilikler arasında, giysilerde de değişiklikler yaparak, eski gösterişli kavuk ve kaftanlar yerine daha sade giysilerin giyilmesini sağlamak yer alıyordu. Osmanlı padişahlarının kendi cülüs törenlerinden hemen önce, seleflerinin cenazelerinde matem elbiseleri giyinerek üzüntülerini gösterdiği bilinmektedir. Saltanat kılıcı kuşanma törenleri gibi kişisel varlığını ve dini ciddiyetini vurgulamak için daha sade kıyafetler tercih ederken, dini ve sosyal açıdan önemli olan cuma selamlığı gibi halka göründüğü törenlerde ise ihtişamını, sağlığının ve sıhhatinin iyi olduğunu gösteren gösterişli giysiler giydikleri bilinmektedir. Osmanlı kıyafetleri içinde çok önem verilen, gücün ve statünün sembolü olan Padişah kaftanları, yalın formuna rağmen, kullanılan kumaş ve süslemeleri ile birer şahaser niteliğindedir. Kaftanlar biçim itibari ile boyu uzun, kolları kısa yada uzun olarak çalışılmış önden açık bir dış giysidir. Araştırmada; Topkapı Saray Müzesi'nde bulunan II. Osman'a ait kaftanlar incelenmiş, kaftanlara ait kesim, model, kumaş ve süsleme özelliklerinden ilham alınarak modernize ceket tasarımları oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Genç Osman, Kaftan, Tasarım, Giysi.

[1]Öğr. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi , srpmtl(at)gmail.com
[2]Öğr. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, , zelihasarikaya(at)hotmail.com

CLOTHING DESIGNS INSPIRED BY THE ROBE OF SULTAN OSMAN

ABSTRACT

Among the innovations that Young Osman was planning to do in many areas was to make changes in the clothes and to make the wearing of more plain clothes instead of the old flashy shades and caftans. It is known that due to the death of the previous sultan who was announced just before the ceremonies of the Ottoman sultans, he showed his sorrow by dressing in mourning clothes at his predecessors' funeral. It is known that while wearing ceremonial ceremonies such as the ceremonies of sovereignty, they prefer more plain clothes to emphasize their personal presence and religious seriousness; The Ottoman Empire, which is a symbol of power and status, is a masterpiece with its fabric and ornaments despite its simple form. The Kaftans are an open front garment with long lengths and long or short sleeves. In the study; Topkapi Palace Museum in the II. Osman's caftans were examined and modernized jacket designs were inspired by the caftans' cutting, pattern, fabric and adornment features.

Keywords: Genç Osman, Caftan, Design, Wear.

Giriş

Sultan Genç Osman, 3 Kasım 1604 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Osmanlı Devleti'nin 16. Padişahı ve İslam halifelerinin 81.'si olan II. Osman'ın (Genç Osman) babası Sultan I. Ahmet, annesi Mahfiruz Hatice Sultandır. Genç Osman henüz 14 yaşındayken, babasının yerine tahta geçen amcası I. Mustafa'nın rahatsızlığı yüzünden tahtı bırakmaya mecbur olması üzerine, 1618 yılında tahta çıkarak Osmanlı sultanı olmuştur. Çok iyi bir eğitim almış olan Genç Osman, Arapça, Farsça, Latince, Yunanca, İtalyanca gibi doğu ve batı dillerini öğrenerek edebiyat, tarih, coğrafya ve matematik tahsili görmüştür. Saltanatı boyunca yaptığı uygulamalar onun yenilikçi bir devlet adamı karakterini ortaya koymuştur.

I. Ahmed'den sonra, tahta ilk eşinin büyük oğlu II. Osman'ın geçmesi gerekiyordu. Fakat çevrenin baskıları üzerine başa I. Ahmed'in erkek kardeşi I. Mustafa geçirildi. I. Mustafa'nın, rahatsızlıkları devlet yönetiminde uzun süre kalmasına izin vermedi. Tahta geçtikten üç ay sonra yerini yeğeni I. Ahmed'in büyük oğlu II. Osman'a bıraktı. Annesi Mahfiruz Sultan'ın emekleriyle son derece iyi yetişen bu genç padişah aslında Osmanlı Devleti'nin geleceği adına önemli bir şanstı (Uğurluel, 2015: 135).

I. Ahmed'in büyük oğlu genç Osman 14 yaşındadır ve Osmanlı tahtına geçirilmiştir. Çocuk yaşta kendisine tevdi edilen bu vazifesinden dolayı kendisine Genç Osman denilecektir (Uğurluel, 2015: 179). Yenilikçi ve reform yanlısı olan Sultan Genç Osman, yapmayı düşündüğü yenilikleri uygulamaya koymak için bütün imkânları kullanacak kadar iradeli, fakat kanun ve gelenekleri yerine getirme hususunda tecrübesiz bir padişahtı. Askeri ve sivil alanda yaptığı yenilikler bir çok tepki almasına ve düşman kazanmasına sebep olmuştur.

İsmail Hami Danişmend'in Osmanlı Tarihi Kronolojisine göre "Genç Osman'ın yapmak İstediği yenilikler arasında, giysilerde değişiklikler yaparak eski gösterişli kavuk ve kaftanlar yerine daha sade giysilerin giyilmesini sağlamak" yer alıyordu.

Osmanlı'da ihtişama, gösterişe ve debdebeye önem verilmiştir. Genç Osman ise gösterişe asla iltifat etmemiştir. Genç padişah ne pahasına olursa olsun bunlardan uzak durmuştur. Resmi devlet törenlerine bile sıradan kıyafetlerle katılmış, tüm uyarılara rağmen alışkanlıklarından asla vazgeçmemiştir (Yaşaroğlu, 2013: 710).

Genç Osman'ın aksine, Osmanlı sultanları giyim-kuşama çok önem vermiş, lüks kumaşlardan dikilmiş kaftanlar giymişlerdir. Padişah ve şehzadelerin

giysilerinde değerli kumaşlar kullanılırken, vezir ve diğer devlet adamlarında daha düşük kalitedeki kumaşlardan kaftan yapılmıştır (Gönül, 1965: 3674).

Osmanlı'da gücün ve statünün sembolü olarak giyilen kaftanlar özel dokunmuş ipekli kumaşlardan hazırlanarak değerli taş ve mücevherler ile süslenmişlerdir.

Kaftanlar, Osmanlı İmparatorluğu'nda padişahların çalışma hayatına yönelik olarak kullandıkları bir nevi üniformalardı. Bu üniformalar birer giyim ürünü olmalarının ötesinde İmparatorluğun gücünü ve itibarını temsil eden özelliklere de sahipti (Öztürk ve Yazar, 2017:148).

İpekli dokumalar sarayda hazine eşyası olarak kullanılmış, yüksek rütbeli devlet memurlarına, yabancı hükümdar ve elçilere hediye olarak kaftan ve kumaş gönderilmiştir. Aynı zamanda diplomatik ilişkilerde hediye olarak kullanımlarıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun kudretini yabancılara gösterme görevini üstlenmiştir. Dini bayramlarda ve özel günlerde değerli kumaşlardan yapılmış giysilerin hediye edilmesi ''hil'atlar'', Osmanlı saray hayatının vazgeçilmez bir parçası olmuştur (Bilgi, 2007: 12).

Hil'atlar, bir şehzadenin ya da elçinin ziyareti, bir askeri seferin başlangıcı veya saltanat ailesindeki bir kutlama için dini bayramların bir parçası olarak sunulurlardı. İncelenen belgelerde bu giysilerin farklı amaçlar için yapıldığı görülebilmektedir. Hil'atlar genellikle verilen kişinin konumuna ya da iletilmek istenilen onurun derecesine göre renk ve kalitede dokunurdu (Atasoy, Denny vd., 2001).

Osmanlı Kaftanlarının Genel Özellikleri

Kökleri Orta Asya'ya kadar gidebilen kaftanlar, Osmanlı giyim kuşamında temel giysi elemanı olarak öne çıkmışlardır. Kesim biçimi oldukça sade olan giysiler benzer form özelliğine sahiptir. Giysiler çok eski dönemlerden beri aynı kesim formunda pek çok uygarlık tarafından kullanılmıştır. Ancak kaftan, Osmanlı kıyafetleri içinde, oldukça önem verilen ve itibar gören bir giysi olmuş ve Osmanlı denilince akla ilk gelen giysilerden biri haline gelmiştir (Ok, 2015:73).

Ölen padişahların kıyafetlerinin saklanması geleneği ile günümüze kadar gelen kaftanların birçoğu bugün Topkapı Sarayı Müzesi'nde sergilenmektedir. Saray koleksiyonuna, sadece saklama geleneği ile değil, muhalefet yoluyla da yani ölen kişinin varisi olmadığı takdirde, mallarının saraya alınması ile eser katılmıştır. Son

olarak hanedan mensubu kişilerin ellerinde bulunan saray eşyasını koleksiyona bağışlamaları veya satmaları yoluyla da eser kazandırılmıştır (Tezcan, 2006: 225).

Osmanlı padişah kaftanları, ‘’T’’ biçiminde sade ve rahat görünümdedir. Oldukça geniş beden ölçüsüne sahip olan kaftanlar, bel hizasından aşağıya doğru peş denilen üçgen parçalar ile genişletilmiştir. Kaftanlar önden açık, yandan ve arka ortasından yırtmaçlı, daha çok sıfır, hakim ve yüksek dik yaka formundadır. Topkapı Sarayı müzesinde ve incelenen kaynaklarda kaftan kolları kısa ve uzun kollu olarak çalışılmıştır.

Kısa kollu saray kaftanlarının bazılarında da takma kolluklar bulunmaktadır. Takma kolluklar genellikle saray toplantılarında kıyafetin daha gösterişli olması için giyilmiştir (Tezcan, 2006: 229). Topkapı Sarayı Müzesi Arşivinde ve çeşitli kaynaklaradan incelenen kaftan örnekleri göz önüne alındığında Osmanlı kaftanlarının pek çoğunda cep kullanıldığınada rastlanmıştır (Ok, 2015: 76). Osmanlı kaftanlarında genel olarak atlas, seraser, hati, çuha, gezi, kemha, kadife ve selimiye kumaşları kullanılmıştır.

Kaftanlar, sembolizm taşıyan giysiler olduğu için, kaftan yapılmak üzere dokunan kumaşlar, duruma göre, malzeme ve desen ile belirlenmiştir (Görünür ve Ögel, 2006: 65). Osmanlıda kumaşlar gücün ve statünün simgesi görülmüş ve bir hazine eşyası gibi kullanılmıştır. Kumaşlar altın, gümüş ve mücevherlerle zenginleştirilmiştir (Özcan, 2009: 39).

Kaftanlara görsel zenginlik kazandıran süsleme özelliklerine bakıldığında, giysiye boyuna doğru el dikişleriyle yapılan yorganlama tekniği ile desen verilmiştir. Giysiyi süsleme ve astarlamada kullanılan aplike tekniği ile astar ve pervazlarda kullanılan farklı renklerdeki kumaşların süsleme unsuru olarak kullanıldığı görülmüştür. Kaftanların kürk ve dar dokuma şerit ile çaprast süslendiği görülmektedir. Ayrıca kaftanların kumaş süslemelerinde, dokuma tekniği ile verilen desenlerin dışında kumaşlara işleme ve baskı tekniği ile desen verildiği de gözlemlenmiştir.

Çalışmanın Önemi

Giysiler toplum yapılarının kültürel özelliklerini yansıtması açısından önemli parçalardır. Giysiler Osmanlı toplumun da başta devlet erkânı olmak üzere, görsel iletişim aracı olarak toplumsal hiyerarşinin korunmasında büyük roller üstlenmiştir (Koca, 2012). Osmanlı sultanlarının giyime ve kuşama verdiği önem, kaftanlarda kendini göstermektedir. Saray arşivlerinde bulunan bu değerli ürünlerin incelenerek

biçim, form, kumaş, süsleme özellikleri ve mevcut durumları hakkında bilgiler verilmesi kültür tanıtımı açısında önem arz etmektedir.

Bu çalışma yeni neslin, Osmanlı Devleti kültür ve sanatı hakkında bilgi sahibi olması açısından göz ardı edilemeyecek öneme sahiptir. Milli kültürmüze sahip çıkarak yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması, çalışmanın yapılmasını önemli kılmaktadır.

Özellikle son yıllarda Avrupa'daki moda trend belirleme merkezleri tarafından belirlenen yılın trendlerinde etnik, mistik, geleneksel konular çarpıcı başlıklar altında dünyaya sunulmaktadır (Koca, Koç, vd., 2009: 93).

Ayrıca Genç Osman'a ait kaftan özelliklerinin güncel giysilerde yansıtılması Türk kültür ve sanatının sürdürülebilirliğinin sağlanmasına önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

Materyal ve Yöntem

Materyal

Araştırmanın materyalini, konu ile ilgili kaynakların taranmasından elde edilen bilgiler, Topkapı Sarayı Müzesi ve kataloglarda yer alan kaftan, kumaş, minyatür ve resimler teşkil etmektedir.

Yöntem

Çalışmada tarama yöntemi izlenmiştir. Araştırma yerli ve yabancı içerikli kitaplar, Topkapı Sarayı Müzesinde yer alan kaftan örnekleri, kitaplar, süreli yayınlar, makaleler, tezler ve internet aracılığıyla ulaşılmış bilgiler, görseller ile desteklenerek konuya kaynak teşkil etmesi amacıyla incelenmiştir. Bu amaçla elde edilen bilgi ve görseller, amaçlar doğrultusunda düzenlenerek, araştırmanın ilgili bölümlerinde sunulmuştur. Tasarım ilke ve yöntemleri doğrultusunda 32 adet taslak çizim yapılmıştır. Tasarım temasını en iyi yansıtan 18 çizim arasından 8 adet tasarım seçilerek koleksiyon oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında ele alınan Topkapı Sarayı Müzesi'nde yer alan Osmanlı padişahlarından II. Osman'a (Genç Osman) ait dört adet kaftanın biçim, form, kumaş, dokuma desenleri ve süsleme özellikleri incelenerek günümüz ceket tasarımlarına yansıtılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde ilham kaynağı olarak belirlenen Osmanlı Padişahlarından II. Osman'a (Genç Osman) ait kaftanlar biçim, form, kumaş, dokuma desenleri ve süsleme özellikleri incelenmiştir. Kaftanlarda kullanılan model, renk, desen ve süslemeler günümüz moda eğilimleri ile birlikte tasarım ilke ve yöntemleri doğrultusunda kullanılarak ceket tasarımlarından oluşan koleksiyon hazırlanmıştır. Koleksiyonu oluşturan giysiler tasarım ilkeleri ve tasarım değerleri açısından yorumlanarak, II. Osman'a ait kaftanların kreatif tasarıma katkıları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Genç Osman'a Ait Kaftanlar

Tasarıma ilham kaynağı olarak seçilen Osmanlı Padişahı Genç Osman'a ait kaftanlar, bedende düz, yanlardan ise peş parçaları ile genişletilerek T formunda oluşturulmuştur. Kol boyları uzun geniş ya da dar kesimi düşük takma özelliğindedir ve kol üstü düzdür. kaftanların kol formları, geniş veya dar kesimli düşük takma kol özelliğindedir.

Önde şeritli ilik – düğme ya da birit ilik – düğmeli kapama görülmektedir. İçte pamuklu ya da ipek atlas, canfes gibi dokumalardan astarlama yapıldığı, astar süslemelerinde harç, aplike ya da geniş pervaz kullanıldığı görülmüştür (Akkaya, 2007: 31). Tablo 1

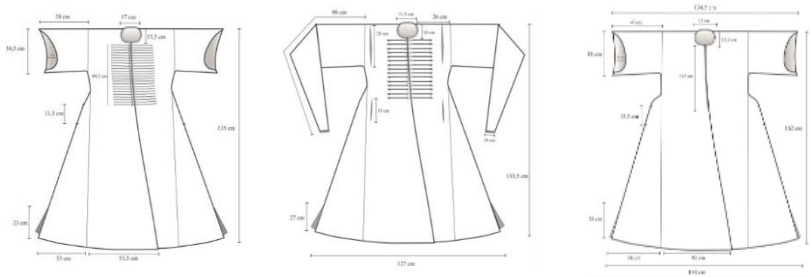

TSM 13/584	TSM 13/932	TSM 13/558

Tablo 1. Osmanlı padişahı Genç Osman'ın kaftanlarının kesim özellikleri

TSM 13/584, TSM 13/932, TSM 13/558 envanter nolu kaftanların teknik çizimle gösterimi (Akkaya, 2007: 31).

Kaftan No: 1

Resim No. 1. (Ortaylı, Çakır, Erdoğdu, Çötelioğlu, Arça, 2006)	Çizim No. 1. T.S.M. 13/367 II. Osman'ın Kaftanı

Tablo 2. II. Osman'a ait kaftan ve dokuma deseni

Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan 17.yy. II. Osman'a (1604-1622) ait kaftan, 1.43 cm. boyunda olup, 13/367 envanter numarası ile yer almaktadır.

Giyside Kullanılan Kumaş, Motif ve Kompozisyonu: Kaftan kumaşında kadife, astar kumaşında ise taraklı atlas kullanılmıştır. Krem zemin rengi üzerine bağımsız şemseler içinde nar motifleri, nar motifleri üzerine ise açmış karanfiller, nar çevresine lale, zambak ve hatayi motifleri yerleştirilerek desen oluşturulmuştur. Şaşırtmalı düzende yerleştirilen desenler düz zemin üzerine oturtulmuştur.

Giysinin Biçim Özelliği: Kaftan kumaşında dokuma tekniği ile desen oluşturulmuştur. Giysi; 143 cm. boyunda, önden açık, yuvarlak yakalıdır, giysinin etek ucu yırtmaçlı, ve ilik ceplidir. Önü sırma şeritlerli, ilik ve düğmelidir. Giysinin düğmeleri elde ipek ile örülerek oluşturulmuştur. Ön kapamada bele kadar 12 adet düğme ve kordondan yapılmış iliği vardır. Yanlarda simetrik peş parçaları vardır. Krem renk astarın etrafına güvez renginde taraklı atlasla pervaz geçirilmiştir. Ön bedeninde kullanılan şeritleri gümüş sırmadan yapılmıştır. Giysinin bazı yerlerinde kopmuş parçaları vardır. Lekeli ve güve delikleri bulunmaktadır.

Kaftan No: 2

Resim No. 2. (Rogers,Tezcan, Delibaş, 1986)	Çizim No. 2. T.S.M. 13/365 II. Osman'ın Kaftanı

Tablo 3. II. Osman'a ait kaftan ve dokuma deseni

Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan 17.yy. II. Osman'a (1604-1622) ait kaftan, 1.48 cm. boyunda olup, 13/365 envanter numarası ile yer almaktadır.

Giyside Kullanılan Kumaş, Motif ve Kompozisyonu: Kaftanda seraser, astarda ise bezayağı dokuma tekniği ile dokunan bez kumaş, kenar astarında canfes kullanılmıştır. Kumaş zemini krem renk ipek ve tel dokumalıdır. Üzerinde bir kökten çıkan beş adet stilize hançer yaprakları içerisine lale ve zambak çiçekleri yerleştirilmiştir. Bu desenler yeşil, mavi, kırmızıya çalan pembe renkli ipek iplikle dokunmuştur. Düz zemin üzerine şaşırtmalı biçimde yerleştirilen motiflerden kompozisyon oluşturulmuştur.

Giysinin Biçim Özelliği: Kaftan kumaşı dokuma ile desenlendirilmiştir. Önden açık, hakim yakalı, giysinin yaka çevresi, ön kapama yırtmaçlı ve kısa kolludur. Yanlarda bel hizasında eşit ölçülerde açılan peş parçaları vardır. Bele kadar astarlanan kaftanın iç etrafı güvez renkte (mora çalan koyu kırmızı) ipek kumaşla çevrilmiştir. 1.48 cm. boyunda olan kaftanın lekeleri, yer yer sökülme ve ezilmeleri bulunmaktadır.

Kaftan No: 3

Resim No. 3. (Rogers,Tezcan, Delibaş, 1986)	Çizim No. 3. T.S.M. 13/357 II. Osman'ın Kaftanının

Tablo 4. II. Osman'a ait kaftan ve dokuma deseni

Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan 17.yy. II. Osman'a (1604-1622) ait kaftan, 1.54 cm. boyunda 13/357 envanter numarası ile yer almaktadır.

Giyside Kullanılan Kumaş, Motif ve Kompozisyonu: Kaftanda kumaş olarak gezi, astarda canfes kullanılmıştır.

Krem renk zemin üzerine nohudi renkte ipekle en içte altı köşeli yıldız, üstünde büyük daire, onun üzerinde ise nar, karanfil çiçeği ve ayn-i sefa çiçeği ile çerçevelenmiştir. Bu çiçekler vazo içinden çıkmaktadır. Kaftanın kollarında, ön ve arka bedeninde desen görülmektedir. Şaşırtmalı düzen de yerleştirilmiş bir kompozisyon sistemi kullanılmıştır (Akkaya, 2007:176).

Giysinin Biçim Özelliği: Giysi, kumaş dokuma tekniği kullanılarak, desenlendirilmiştir. Yuvarlak yakalı ve kruvaze kapamalıdır. Giysinin yaka çevresi, ön kapama yırtmaçlıdır, uzun kolludur. Basenin üzerinden itibaren genişleyen etek

bölümüne sahiptir. İçi krem renk bezle çevrilmiştir. Kaftan yer yer soluk, ezik ve lekelidir.

16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı saray kumaşları en iyi dönemi yaşamış, büyük ve gösterişli desenler dokunmuş. 18. yüzyıla gelindiğinde ise desen boyutlarının küçüldüğü görülmüştür. Kumaşlarda kullanılan dokuma teknikleri ve malzemeler sadeleşerek daha yalın tasarımlar üretilmiştir.

Osmanlı kumaşlarında kullanılan desenlerin saltanatın güç ve ihtişamını yansıtmaktaki simgesel görevleri nedeniyle tek motif kullanılması ve renklerin tekrarlanmaları eğiliminden etkilenmiştir (Engin, 2010: 47).

Kaftan No: 4

Resim No. 4. (Özcan, 2009: 190)	Çizim No. 4. T.S.M. 13/360 II. Osman'ın Kaftanı

Tablo 5. II. Osman'a ait kaftan ve dokuma deseni

Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan 17.yy. (1604-1622) II. Osman'a ait kaftan, 1.32 cm. boyunda ve 13/360 envanter numarası ile yer almaktadır.

Giyside Kullanılan Kumaş, Motif ve Kompozisyonu: Kaftan, seraser kumaşından krem rengi zemin üzerine mavi kadife ile desen verilerek tasarlanmıştır.

Tüm bedenin astarlama işlemi atlas kumaş ile yapılmıştır. Krem rengi zemin üzerine, mavi kadife, altın ve gümüş teller ile stilize çiçek, stilize yaprak ve dallardan oluşan motifi, tekrardan stilize kıvrım dal ve yapraklar çevrelemiştir. Bu kompozisyon tüm kumaş zeminini kaplamıştır.

Giysinin Biçim Özelliği: Kaftan, 1.32 cm. boyunda, önden açık, ''O'' yakalı, giysinin kendi kumaşından biye ile temizlenmiştir. Yaka çevresi, ön kapama, etek ucu, yırtmaçlıdır, kol kısadır. Kaftanın ön kapamasında gri renk çaprastlar kullanılmıştır. Yanlarda simetrik peş parçaları vardır. Yeşil renk astarın etrafına güvez renk taraklı astarla pervaz geçirilmiştir. Dokuma telleri erimiş olup, şeritlerinde yer yer sökükler vardır. Astarın etek ucundaki karelerden oluşan motifin, kaftanı diken terzinin markası olduğu düşünülmektedir.

Koleksiyon Örneği

Araştırma kapsamında incelenen kaftanların biçimi, formu, kullanılan kumaşları, renkleri ve süslemede kullanılan malzemeleri tasarımcıya ilham kaynağı olarak tasarımlara farklı boyut kazandırdığı görülmektedir. Kaftanların model ve kesimi ile ilgili yaka, kol, yırtmaç formları ve desen özellikleri ceket tasarımlarında kullanılacak silüetleri belirlemede yönlendirici olmuştur. Kaftanlarda eteği genişletmek amacıyla kullanılan peşler, giysi kapamasında kullanılan çaprast dar dokuma şerit ve düğmeler tasarımların sembolik değerini artırmada tasarımcıya ilham kaynağı olmuştur.

Tasarım 1	Tasarım 2	Tasarım 3	Tasarım 4

Tablo 6. Kaftanlardan esinlenilerek oluşturulan giysi tasarımları

Tasarım 5	Tasarım 6	Tasarım 7	Tasarım 8

Tablo 7. Kaftanlardan esinlenilerek oluşturulan giysi tasarımları

Genç Osman'a ait kaftanların ''T'' formunda olup ''A'' biçiminde, bel ve kalça hizasında genişletilen peş parçalarından esinlenerek ceketin bel hizasından yanlara açılan büzgülü parçalar eklenmiştir (Tasarım 4). Belden aşağı doğru genişleyen kaftanlar biçimleri, ceket tasarımlarında bele oturtularak etek uçlarına doğru kup parçaları ile genişletilmiş formda çizilmiştir (Tasarım 2,3,6). Kaftan kumaşlarındaki renk ve desenlere bağlı kalarak ceketlerde yüzey tasarımları oluşturulmuştur (Tasarım 1,3,4,5,7,8). Dokuma ile oluşturulan desenlerin motifleri korunarak ceket tasarımlarının belirli yerlerinde kullanılmıştır (Tasarım 1,3,4,5,7,8). Üç numaralı kaftanın takma kolluklarından esinlenerek ceket kol formlarına yansıtılmıştır (Tasarım 3,7). Kısa kollu kaftanların en dikkat çekici özelliği olan kolun ön parçasındaki oyuntular ceket kollarına yansıtılarak iç astarı gözükecek şekilde tasarlanmıştır (Tasarım 1,6). Araştırma kapsamındaki kaftanların astarla kaplandığı ve renkli pervaz ile çevrelendiği gözlemlenmiştir. Kaftanlara estetik görünüm kazandıran renkli pervaz ve astarlar, ceket tasarımlarına farklı görünüm kazandırmıştır (Tasarım 1). Kaftanların kapamalarında kullanılan gri ve sarı renkteki şerit ve düğmeler tasarımlarda kullnanılarak mistik görüntü sağlanmaya çalışılmıştır (Tasarım 1,2,6,7,8).

Sonuç ve Öneriler

Genç Osman, Osmanlı'da öteden beri alışılagelmiş davranışları değiştirme cesareti göstererek, Osmanlı'da değişimi başlatan sultan olarak adını tarihe yazdırmıştır. Genç Osman'ın yapmayı planladığı yenilikler arasında giysilerde değişiklikler yaparak gösterişli kaftan ve kavuklar yerine daha sade, gösterişten uzak giysilerin giyilmesini sağlamak gelmekteydi. Osmanlı'da özel gün ve törenlerde güç göstergesi olarak giyilen kaftanlar, gösteriş karşıtı Sultan Genç Osman tarafından tercih edilmemiştir. Genç Osman'ın resmi törenlerde bile gösterişten uzak yalın kaftanlar giydiği bilinmektedir.

Araştırmanın bulguları ışığında Topkapı Saray Müzesi'nde sergilenen diğer Osmanlı padişahlarına ait kaftanların, sadelikten yana olan Sultan Genç Osman'ın kaftanlarına oranla daha gösterişli olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışmanın sınırlılıkları içinde yer alan kaftanların ait olduğu Osmanlı Sultanı'nın, sadelikten yana olmasına rağmen araştırmaya konu olan kaftanların gözalıcı kumaş, desen ve süslemelerden oluştuğu söylenebilir.

- Türk kültür ve sanatsal özelliklerini taşıyan kaftanların tarihsel devamlılığının sağlanması, kullanılan kumaş ve dokuma özelliklerinin üretiminin desteklenmesi,
- Kaftan kumaşlarında kullanılan dokuma ve süslemelerin evrensel boyutlara taşınması,
- Kaftanların kesim, model, kumaş, süsleme ve malzemelerin koleksiyon tasarımlarında tema olarak kullanılmasının yaygınlaştırılması,
- Kumaş desenlerinin baskı, nakış gibi yüzey oluşturmada kullanılan tekniklerlede uygulanmasının sağlanması,
- Kaftanların kesim, model, kumaş, süsleme ve malzemelerin koleksiyon tasarımlarında tema olarak kullanılması ile hazırlanan koleksiyon ve modellerin giyim sektöründe üretiminin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Atasoy, N., Denny, W. B., Mackie, L. W. ve Tezcan, H. (2001). *İpek, Türk Ekonomi Bankası Yayını*, İstanbul. Gönül, M., (1975).

Bilgin, H. (2007). *Osmanlı İpekli Dokumaları Çatma ve Kemha*, İstanbul.

Çetin, Ö. H. (1600-1700). *Osmanlı İmparatorluk Döneminde Resim Sanatında Türk Giyim-Kuşamı,* Yayımlanmış Doktora Tezi, I. Cilt, G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Engin, A. F. (2010). *Osmanlı İmparatorluğunun 15. Yüzyıl ve 18. Yüzyıllar Arası Saray Kumaşlarında Kullanılan Bitkisel Üslup*, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.

Gönül, M. (1965). *Türk Padişahları Giyimleri Koleksiyonu*, Türk Folklor Araştırmaları, Cilt: 9, Sayı:188, İstanbul.

Günür, L., Ögel, S. (2006). *Osmanlı Kaftanları İle Entarilerinin Farkları ve Kullanılışları*, İtü Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 3, Sayı:1.

Hikmet, Ö., Tarık, Y. (2017) *Dokuma ve Motif Özellikleri Açısından Sembolik Değer Olarak Osmanlı Padişah Kaftanları ve Şifreleri,* Cilt: 5, Sayı:10.

Koca, E. (2012). *Osmanlıda Yapılan Kılık Kıyafete İlişkin Reformların Erkek Giysilerinin Biçimsel Özelliklerine Etkileri*, Erişim Tarihi: 13.03.2017, www.researchgate.net

Koca, E., Koç, F. Çotuk, S. (2009). *Geleneksel Giyim Öğelerinin Esin Kaynağı Olarak Giysi Tasarımına Katkıları,* e-Journal of New World Sciences Academy, Cilt: 4, Sayı: 3.

Ok, M. (2015). *Tasarım ve Süsleme Öğeleriyle Topkapı Sarayı Padişah Kaftanları*, Akdeniz Sanat Dergisi, Cilt: 8, Sayı:16.

Öz, T. (1951). *Türk Kumaş ve Kadifeleri II,* İstanbul.

Özcan, S. (2009). *Topkapı Sarayı Müzesi'nde Bulunan 17. Yüzyıl Padişah Kaftanlarının İncelenmesi,* Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Öztuna, Y. (2017). *Sultan Genç Osman ve Sultan IV. Murad,* İstanbul: Ötüken Yayınları.

Uğurluel, T. (2015a). *Osmanlı'nın Kalbini Bekleyenler,* İstanbul: Timaş Yayınları.

Uğuluel, T. (2015b). *Sarayın Kutsalları*, İstanbul: Timaş Yayınları.

Yaşaroğlu, H. (2013). *Osmanlı'da Bir Darbe ve Tahlili: Genç Osman Örneği,* Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Ankara.